

Stavanger kommune

Stavanger, 13.9.2024

Dette brevet sendes på vegne av: KFUK-KFUM Speiderne, Naturvernforbundet, Norges speiderforbund Vesterlen krets, Ryfylke Friluftsråd, Norsk Botanisk Forening Rogalandsavd., NJFF Rogaland, Rogaland Orienteringskrets, Sørmarkas venner, Birdlife Rogaland og Stavanger turistforening

Grønn plan del 2

Høringsuttalelse

Forum for natur og friluftsliv i Rogaland (FNF) viser til høring av Grønn plan del 2. FNF er et samarbeidsnettverk bestående av natur- og friluftslivsorganisasjoner i Rogaland, med et eget faglig råd for Stavanger. Til sammen representerer vi betydelige allmenne interesser innen naturvern, landskap og friluftsliv.

Vi takker for at Stavanger kommune har utsatt fristen for å gi høringsinnspill.

Hovedinntrykk

Med Grønn plan del 2 konkretiserer Stavanger kommune sine satsninger for å nå visjonen om *livskraftig og variert grønnstruktur med høy verdi for natur, landskap og rekreasjon*. Planverket er solid og gir god retning for de ulike fagområdene. FNF har hatt gleden av å medvirke i hele prosessen til Grønn plan, og vi ser frem til fortsettelsen. Natur- og friluftslivsorganisasjonene ønsker å bidra og utfordre kommunen på de områdene der vi har kompetanse. Samtidig er planverket nå såpass komplekst og omfattende at vi har plukket ut temaer og merknader vi mener er spesielt viktige.

Slik planen er lagt opp nå går den frem til 2034. Det gir Stavanger kommune knappe 10 år til å gjennomføre svært ambisiøse mål knyttet til ivaretagelse og utvikling natur-, friluftsliv- og landskapskvaliteter. FNF er derfor kritisk til at det ikke er planlagt en revisjon, gjennomgang eller oppdatering av målene etter 5 år. Ettersom de nasjonale- og internasjonale målene fra naturavtalen går frem til 2030 er det nyttig og hensiktsmessig med en oppdatering for å se hvilke av målene som er nådd innen fristen.

Mål

Planen er delt inn i nivåene «prinsipper», «strategisk nivå» og «tiltak». Slik den fremstår nå er det til tider uklart hvorfor ulike målsetninger er plassert i de ulike nivåene. For leselighetens skyld kunne det nok vært forklart hva kommunen ønsker å oppnå med inndelingen. Det er også uklart for FNF hvorfor enkelte kapitler får målsetninger og andre ikke. Vi oppfordrer kommunen til å sette mål for de temaene som blir tatt opp i planen. Samtidig ønsker vi også at kommunen går grundig gjennom målsetningene og kutter overflødige mål samt bedrer leseligheten. Noen av målene er ufullstendige setninger og enkelte mangler modalverb. FNF vil her gi to eksempler fra planen:

- Under tiltaksnivå for mangfold av aktiviteter og opplevelser (6.4) står følgende mål:

Medvirkning med innbyggere

Målsetningen er uklar og bør kuttes. Skal medvirkning presiseres for det aktuelle kapitlet mener FNF at det bør gjøres på prinsipp-nivå.

- Under tiltaksnivå for Sjø- og vannfriluftsliv (6.5) står følgende mål:

Enkel tilrettelegging for bading i Store Stokkavatnet

Her er det uklart om det er snakk om å tilrettelegge mer eller opprettholde tilbudet som allerede eksisterer. Et eksempel på at målet må skrives tydeligere.

Arealsikring

Arealsikring er grunnleggende for å ivareta natur- og friluftslivskvaliteter for fremtidige generasjoner. FNF er enig i forløpet Stavanger kommune skisserer for arealsikringen, med identifisering, regulering, innløsning/langsiktige avtaler og sikring som de ulike leddene. Vi er også enige i helheten som er skissert i temaet om arealsikring. Samtidig savner vi tre elementer som vi mener er sentrale.

- Det første gjelder områdene. Slik kapitlet Arealsikring er presentert nå blir det ikke lagt frem en liste over hvilke områder kommunen ønsker å sikre. Dette er til forskjell fra naturområdene kommunen ønsker å beskytte bedre (s.32-33).
- Det andre er finansiering. I en tid da kommunen bare vil få dårligere råd, bør Grønn plan skissere hvordan arealsikringen skal finansieres. Når sjansene oppstår må kapitalen være på plass slik at kommunen kan erverve grunnen.
- Det tredje er involvering. Natur- og friluftslivorganisasjonene samt Ryfylke friluftsråd vil i større grad være involvert og bidra med våre innspill i arealsikringen.

Ellers har vi tre konkrete merknader til målsetningene i planen.

- Under innspill til kommende revisjon av kommuneplanen står det «*Analysere dekningsgrad med funksjoner i grønnstrukturen*». FNF vil understreke at de fleste analysene av grønnstrukturens dekningsgrad kun gjelder for fastlands-Stavanger. Vi ønsker at målsetningen formuleres slik.

Analysere dekningsgrad med funksjoner i grønnstrukturen, samt etablere nye dekningskart for kommunedelene Rennesøy og Finnøy.

- Under innspill til kommende revisjon av kommuneplanen står det «*Regulere Grannesmyra til naturformål*». FNF heier på omregulering slik at Grannesmyra kan tilbakeføres og restaureres. Per i dag ligger området inne som bebyggelse og anlegg. Vi er bekymret for hva som kan skje hvis det fremmes planinitiativ før omreguleringen finner sted. FNF lurte derfor på hvordan Stavanger kommune kan sikre Grannesmyra raskest mulig?
- Under strategisk nivå er det mål om å «*Registrere og tilbakeføre privatiserte offentlige grøntområder*». Denne satsningen mener FNF er viktig. Kommunen må sikre at grøntområdene forblir allment tilgjengelige. Videre i planen blir det skissert behov for en egen strategi for arbeidet. En strategi vil gi gode rammer og retning for arbeidet, samtidig vil vi understreke viktigheten av å sikre finansiering slik at administrasjonen kan vie saken den tiden den fortjener.

Samarbeid med frivilligheten

FNF er glade for at Grønn plan del 2 beskriver og legger opp til å fortsette det tette samarbeidet med FNF Stavanger faglige råd. Formalisering i tidligere kommunedelplaner har gitt en trygg ramme for samarbeidet som frivilligheten i Stavanger har hatt med kommunen. Stavanger faglig råd er unikt i norsk sammenheng, det bidrar hvert år til å skape gode løsninger og minsker avstanden mellom offentlig forvaltning og de frivillige i natur- og friluftslivsorganisasjonene. Vi gleder oss til fortsettelsen!

Mostun natursenter blir nevnt i kapittel 3.5 om Informasjon og formidling. Her foregår det undervisning og aktivitet hele året i regi av Besøksenter våtmark Jæren, Naturvernforbundet og de andre frivillige organisasjonene som er tilknyttet senteret. Med nærheten til Mosvatnet, som snart blir etablert som naturreservat, fungerer Mostun som en kunnskapsbase langs turstien. FNF mener at Stavanger kommune må gjøre mer enn å bare beskrive senteret, vi ønsker også at det blir satt målsetninger for hva kommunen ønsker at skal skje der. Vi foreslår derfor følgende mål på tiltaksnivå:

Styrke Mostun natursenter som formidlingscenter for Mosvatnet naturreservat og Stavangers naturkvaliteter gjennom langsiktig økonomiske bevilgninger samt samarbeid om undervisning og arrangement.

Under delkapittel Flere brukere (6.6) blir det listet opp flere tiltak for å fremme folkehelse og satsning på lavterskelaktiviteter. FNF er enig med Stavanger kommune i at friluftsliv bør være satsning fremover. Det er derfor helt rett av kommunen å fortsette den økonomiske støtten gitt gjennom stimuleringsmidlene. Disse gir organisasjonene rom for tilrettelegging og satsning uten å bruke mye tid til administrasjon. I samme kapittel blir det målsatt at kommunen skal vurdere nye områder for økt turisme basert på besøksforvaltning og reiselivsstrategi. FNF er enig i at vekst innen naturbasert reiseliv bør skje basert på forvaltning som ivaretar naturverdiene. Vi oppfordrer kommunen til å involvere natur- og friluftslivsorganisasjonene ved utforming av besøksforvaltningen og reiselivsstrategier.

Naturrestaurering

FNF er imponert over det ambisiøse kapittelet om naturrestaurering og arealnøytralitet. Stavanger kommune satser og prøver i denne planen å være skikkelig frempå i et felt der kommunene og resten av den offentlige forvaltning fremdeles føler seg frem. FNF ønsker å møte satsningen med entusiasme, men også et kritisk blikk. Naturen i Stavanger er resultatet av tusener av år med gradvise tilpasninger og for noen områder; kulturbetinget skjøtsel. Områder som er ødelagte av menneskers bruk, utslipp, nedbygging, manglende skjøtsel eller innføring av fremmedarter har i svært varierende grad potensialet til å bli restaurert. Natur- og friluftslivsorganisasjonene vet godt at det krever ressurser, fagkunnskap og penger for å gjennomføre restaurering. Restaureringer man ikke engang vet om kommer til å lykkes, rett og slett fordi naturen ikke lar seg styre. Det er heller ikke gitt at resultatene vil komme fordi vi mennesker ikke kan skape på et øyeblikk, det naturen har brukt tusener av år på å skape. Det fremkommer ikke av planen at Stavanger kommune har klar ressursene eller fagkunnskapen for å igangsette storstilt naturrestaurering. FNF er derfor bekymret for at ambisjonene ikke står til kommunens kapasitet.

Et av tiltakene som skal gjennomføres er å etablere et prinsipp om økologisk kompensasjon. Dette skal være med å sikre arealnøytralitet, *der utbygging av nye områder krever kompensasjon gjennom restaurering av tilsvarende naturarealer*. Områder som skal restaureres skal hentes fra en arealbank utarbeidet av kommunen. FNF mener det bør etterstrebes representativitet. Eksempelvis: myr må erstattes av myr, og lukking av bekker må erstattes med åpning av bekker. Vi har to forslag til hvordan økologisk kompensasjon bør implementeres i kommuneplanen som bestemmelser:

- *Ved utbygging på naturområder kreves det kompensasjon gjennom restaurering av tilsvarende naturareal. Erstatningsarealet skal erstattes til tilsvarende kvaliteter.*
- *Restaurerte områder og områder som restaureres skal reguleres til grønnstruktur.*

Det siste punktet mener vi er helt avgjørende. I den grad kommunen kan, så må man unngå å bygge ned restaurert natur.

Vern av arter og natur

I kapittel 4 om strategi for natur og landskap er det laget en liste over aktuelle naturområder som bør beskyttes bedre. Herunder 10 sjøfuglhekkeholmer som er vernet i kommuneplanen. Etter strategien er det bare anbefalt å vurdere om disse skal vernes etter naturmangfoldloven. FNF mener denne prioriteringen ikke er sterk nok. Disse hekkeholmene er viktige biotoper som bør være lavhengende frukter for vern. Vi ønsker at disse gis prioritet 1.

Underkapittel 4.3 har listet opp sårbare arter og hekkende rovfugl som skal overvåkes. I listen til Stavanger kommune er ikke hønsehauken (VU) ført opp. Vi mener at det også er et behov for å overvåke den slik at kommunen kan være kjent med de parene som eksisterer. Det vil gjøre det enklere å sette inn tiltak eller begrense skade hvis det blir planlagt arbeid i nærheten av dem.

Grønn plan tar også opp landskapsøkologiske sammenhenger, og viktigheten av å sikre et nettverk av områder for å sikre overlevelse for arter. FNF er grunnleggende enig i fokuset. Vi mener dette alltid bør være utgangspunkt i naturforvaltningen. Samtidig mener vi det er behov for å se på sårbarheten til enkelte arter opp mot kommunens verktøykasse innen naturforvaltning. Ternene er en art som sliter i Stavanger. Til tross for at flere av holmene og skjærene i skjærgården er underlagt vern, flytter ternene på seg der hvor næringsgrunnlaget er. De kan dermed oppholde seg i lengre perioder utsatt til. FNF foreslår at ternebestanden i Stavanger får et eget vern etter naturmangfoldloven §25. På den måten vil vernet følge arten og ikke være stedbundet.

Friluftsliv

Strategien for friluftsliv i kapittel 6 er solid og viser til konkrete målsetninger. Fastlands-Stavanger har et omfattende turveinnett som vil utvikles til å bli svært dekkende hvis planen følges. FNF håper at man kan satse på å få formalisert og merket flere nærturer i bydelene Rennesøy og Finnøy. Her vil nok målsetningen om å stimulere til bedre aksept for friluftsliv i kulturlandskap være avgjørende. FNF støttet prinsippet om å unngå opparbeiding av turtraseer i sårbar natur. Videre følger ulike merknader knyttet til målsetninger fra kapittel 6.

- Under tiltaksnivå for Grønt turnett og korridorer (6.2) mener FNF at det er grunnlag for å legge til en målsetning om snarveier. Snarveier er en viktig del av ferdselsmønsteret til barn og unge. De står ofte svakt ved omregulering og kan bli bygget ned. Ved kartlegging og aktivt arbeid for sikring kan dette unngås:

Oppdatere kartgrunnlag og sikre snarveier.

- Under tiltaksnivå for Tilrettelegging og tilgjengelighet (6.3) er det satt mål om å «*Forbedre tilrettelegging for sykkel som fremkomstmiddel til friluftsområder*». FNF er enig i målsetningen, men ønsker at det konkretiseres hva som menes med forbedringen. Vi mener at dette kan formuleres slik:

Forbedre tilrettelegging for sykkel som fremkomstmiddel til friluftsområder gjennom blant annet ved å etablere flere sykkelparkeringer og å skille til friluftslivsområdene fra hovedrutene for sykkel.

- Under tiltaksnivå for Tilrettelegging og tilgjengelighet (6.3) er det satt mål om å «*Gjennomføre tiltak som oppfølging av disposisjonsplaner, f.eks. Fjøløy fort*». FNF mener listen må være utfylt.
- Under kapittel Toaletter i friområder 6.3.3 savner vi konkrete tiltak. Selv om det står i teksten hvilke toaletter som det er vedtatt at skal oppgraderes bør dette konkretiseres i et mål slik at det lettere kan følges opp ved revisjon. Vi foreslår følgende målsetning på tiltaksnivå:

Tilrettelegge for toalett som oppfyller kravene til universell utforming ved Kvitevika badeplass på Finnøy, ved Trollskogen på Hundvåg, Vannassen og ved Store Stokkavatnet sørøst.

Oppgradere eksisterende toaletter ved Møllebukta, i Prestvågen, Teigen, Line, Nodholmen og i Sørmarka til universell utforming.

Under kapittel Parkeringsplasser og bedre kollektiv tilbud (6.3.4) skisseres det en mangel på parkeringsplasser ved friluftslivsområdene på øyene i Stavanger. FNF er enig i at det er uheldig at biler parkerer ulovlig og i noen tilfeller sperrer for landbruksaktivitet. Samtidig vil tilrettelegging for parkering ofte bare øke bilbruken. Vi mener det er potensiale for videreutvikling og tilrettelegging for sykkelbruk og kollektivtransport. Ettersom fylkeskommunen har både ansvar for kollektivtransport og overordnet forvaltningsansvar for friluftsliv mener FNF at Stavanger kommune skal fortsette å legge press for å sikre godt kollektivtilbud til friluftslivsområder. Vi savner gode prinsipper og tiltak for dette kapittelet. Her er våre forslag.

Prinsipp:

Innfallsport til friluftslivsområdene i kommunen skal være tilgjengelige med kollektivtransport eller bysykkel. Der dette ikke er mulig bør det tilrettelegges for parkering, herunder sykkelparkering.

Tiltak:

Bedre tilretteleggingen av innfallsportene til friluftslivsområdene ved utsetting av bysykkel ved Hinnamarka, Møllebukta, Vaulen, Godalen, Stokkavatnet og Kisteneset.

Øke antallet avganger og mulige bestillingsturer med hurtigbåt til byøyene og øyene i Rennesøy og Finnøy kommunedel.

- Under tiltaksnivå for Mangfold av aktiviteter og opplevelser (6.4) er det satt mål om å etablere ferdselsreglement for ridning og sykkel i kulturlandskapet. Tydeliggjøring av rammene for aktivitet er med på å sikre god samhandling. FNF heier derfor på slike satsninger. Vi mener at målsetningen kan utvides noe.

Utforme ferdselsreglement for ridning og sykling i kulturlandskap og friluftslivsområder. Formidle reglementet gjennom skilting og kampanjer.

- Under tiltaksnivå for Sjø- og vannfriluftsliv (6.5) blir det foreslått å utrede muligheten for tilrettelegging for blant annet padling og kajakk ved kommunale bryggeanlegg. Dette er bra. Samtidig vil FNF understreke at tilrettelegging for padling på nye steder fører med seg nye ferdselsmønstre. Kommunen bør derfor være godt kjent med konsekvensene tilretteleggingen kan få for eks. fuglelivet.

Andre merknader

- Tilgjengelighetskartet til kommunen inneholder en rekke nyttig informasjon for andre enn rullestolbrukere. Deriblant bålplasser, gapahuker, parkeringsplasser og fiskeplasser. FNF mener dette kartet burde vært tilgjengelig på siden [Tur og natur](#) slik at byens befolkning fikk en oversikt over tilrettelagte områder.

Vennlig hilsen

Forum for natur og friluftsliv Rogaland

Endre Hovland
Koordinator
FNF Rogaland

Kopi:

Rogaland fylkeskommune
Statsforvalteren i Rogaland